

Karmo Näkk
Pärnu Linnavalitsus

Teie: 12.03.2026 nr 14-1/2666

Meie: (kuupäev digiallkirjas) nr 12-4.1/771-1

Vastus pöördumisele

Austatud härra Karmo Näkk

Vastame Teie esitatud pöördumisele, mille Õiguskantsleri kantselei Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile edastas.

Ministeeriumi hinnangul on linnaliinibussi lühiajaline peatamine sõiduõiguse kontrollimise eesmärgil õiguspärane ning kooskõlas ühistranspordiseaduse, korrakaitseaduse ja põhiseadusega.

Ühistranspordiseaduse (edaspidi *ÜTS*) § 83 lõike 4 kohaselt on sõitja kohustatud esitama politseiametnikule või muule kontrollimisõigusega isikule pileti või sõidusoodustuse õigust tõendava dokumendi.

ÜTS §-st 81 tulenevalt on riikliku järelevalve teostajal õigus teostada järelevalvet takistamatult ja ette teatamata ning siseneda järelevalve teostamiseks ühissõidukisse. Sama paragrahvi lõige 3 näeb ette, et järelevalve teostamisel võib kohaldada muu hulgas korrakaitseaduse (edaspidi *KorS*) §-s 45 sätestatud sõiduki peatamise meetet. Seega on seadusandja selgesõnaliselt ette näinud, et ühistranspordi valdkonnas võib järelevalve eesmärgil kasutada sõiduki peatamist.

KorS § 45 kohaselt võib pädev korrakaitseorgan peatada sõiduki ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks. Linnaliinibussis sõiduõiguse kontrollimine ei toimu tüüpiliselt konkreetse tuvastatud rikkumise pinnalt, vaid kuulub oma olemuselt ohu ennetamise valdkonda.

KorS § 5 lõikest 7 tulenevalt on ohu ennetamine korrakaitse kõige varasem staadium, kus oht ei ole veel realiseerunud, kuid selle tekkimine on ette nähtav. *KorS* § 24 kohaselt on korrakaitseorganil lubatud kohaldada riikliku järelevalve erimeedet ohu ennetamiseks, kui ohuprognosile tuginedes on võimalik pidada tõenäoliseks olukorda, mille realiseerumisel tekib oht. Ühistranspordi piletikontroll on käsitatav sellise ennetava järelevalvena, mille eesmärk on suunatud mitte üksnes rikkumiste avastamisele, vaid ka nende ärahoidmisele ning süsteemes rikkumiskäitumise vähendamisele.

KorS §-s 45 sätestatud sõiduki peatamise meetet ei saa tõlgendada kitsalt üksnes sõiduki liikumise hetkelise seiskamisena. Riikliku järelevalve erimeetmete eesmärk on võimaldada järelevalve teostajal täita oma ülesannet, mistõttu võib olla vajalik erinevate meetmete järjestikune kohaldamine. Sõiduõiguse kontrollimisel peatatakse sõiduk ning seejärel kontrollitakse piletit või sõidusoodustuse õigust tõendava dokumendi olemasolu. Seetõttu peab peatamine hõlmama ka mõistlikku ajavahemikku vajalike järelevalvetoimingute teostamiseks. Vastasel juhul muutuks peatamise meede sisuliselt tühiseks ega võimaldaks seaduses ette nähtud järelevalve eesmärki saavutada.

Kuigi bussi lühiajalist peatamiseks võib teoreetiliselt vaadelda PS § 34 kaitsealas oleva

liikumisvabaduse riivena, on riive intensiivsus minimaalne. Riigikohus on leidnud (lahend nr [3-4-1-11-98](#)), et PS § 34 kaitseb eelkõige võimalust jõuda sihtkohta. Bussi lühiajaline peatamine kontrolli teostamise ajaks ei takista reisijal sihtkohta jõudmist, vaid reguleerib ajutiselt viisi ja aega, kuidas sinna jõutakse, sarnaselt tavapäraste peatustega reisijate peale võtmiseks ja välja laskmiseks.

Isegi kui jaatada riivet, on see kooskõlas PS §-ga 11 ja KorS §-s 7 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega. Piletitulu kogumine on avaliku ühistranspordisüsteemi toimimise eeldus ning riigil on õigustatud huvi kontrollida teenuse kasutajate lepingulise kohustuse täitmist. Kontroll seisvas bussis võimaldab järelevalve eesmärgi ohutult saavutada, samas kui kontroll liikivas sõidukis tooks kaasa olulisemalt suurema ohutusrisi nii reisijatele kui kontrollijatele. Sõiduõiguse kontrollimise alternatiivid (suletud bussiplatvormid, kohustuslik kontroll bussijuhi juures või automaatne isikupõhine tuvastamine) oleksid kas oluliselt kulukamad, pikendaksid reisiaegu märkimisväärselt või piiraksid teisi põhiõigusi ulatuslikumalt. Lisaks kestab viivitus vaid mõne minuti, kontroll ei toimu lauskontrollina ning buss jätkab liikumist vahetult pärast kontrolli lõppu. Ohu ennetamise faasis rakendatav meede peab tuginema põhjendatud ohuprognoosile ja olema võimalikult väheintensiivne.

Kokkuvõtvalt, bussi lühiajaline peatamine sõiduõiguse kontrollimiseks on õiguslikult lubatav, toetudes ÜTS § 81 lõikele 3 koostoimes KorS §-ga 45. Põhiseaduslikust seisukohast ei kujuta toiming endast liikumisvabaduse sisulist riivet PS § 34 tähenduses, isegi riivet jaatades on meede proportsionaalne ega moonuta piiratava põhiõiguse olemust PS § 11 mõttes.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Ruubas

Ühistranspordi osakonna juhataja

Teadmiseks: Õiguskantsleri Kantselei

Ann Saks

5690 5154 ann.saks@agri.ee